

УДК 657

Темчишина Ю.Л., к.е.н., доцент,

Пустовіт Н.О.

Національний університет харчових технологій

ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

У статті розглянуто негативний вплив фінансової кризи на розвиток банківського кредитування. Проаналізовано важливі аспекти сучасних проблем кредитування виробництва та визначені передумови їх вирішення.

Зміст роботи включає вступ, постановку завдання, аналіз останніх досліджень і публікацій, результати дослідження, висновки, список використаної літератури. Обсяг роботи становить 6 сторінок.

Ключові слова: фінансова криза, кредитування виробництва, відсоткова ставка, рівень капіталізації.

Темчishina Yu., Pustovit N.

PROBLEM LOANS OF BANKING IN MODERN CONDITIONS OF INDUSTRIAL PRODUCTION IN UKRAINE

The article deals with the negative impact of financial crisis on the development of bank lending. Analysis of important aspects of modern problems of credit and certain conditions to address them.

Summary of work includes the introduction, problem definition, analysis of recent research and publications, research results, conclusions, list of references. The volume of work is 6 pages.

Key words: financial crisis, loan of production, interest rate, the level of capitalization.

Темчишина Ю.Л., Пустовит Н.А.

ПРОБЛЕМЫ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА В УКРАИНЕ

В статье рассмотрено негативное влияние финансового кризиса на развитие банковского кредитования. Проанализированы важные аспекты современных проблем кредитования производства и определены предпосылки их решения.

Содержание работы включает введение, постановку задачи, анализ последних исследований и публикаций, результаты исследования, выводы, список использованной литературы. Объем работы составляет 6 страниц.

Ключевые слова: финансовый кризис, кредитование производства, процентная ставка, уровень капитализации.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Враховуючи трансформацію української економіки та її бурхливий рух в напрямку будівництва ринкової економіки, ефективна, дієва банківська система є запорукою успіху та фундаментом монетарної стабільності країни. Оскільки банківські установи є ефективним інструментом регулювання економічної активності в умовах вільного ринку, побудова незалежної та високопрофесійної банківської системи є запорукою успішного економічного розвитку країни. Банківські установи не лише акумулюють вільні економічні ресурси, але і створюють умови для їх найбільш ефективного використання. Враховуючи високі темпи зростання споживчого кредитування в Україні, банки стають посередником між магазинами та безпосередніми покупцями. Також через банківську систему проходять грошові розрахунки і платежі господарюючих суб'єктів та населення у цілому. Сучасною тенденцією розвитку банківського сектора є поступове злиття банківського та промислового капіталу, що створює передумови для організації безперервного процесу виробництва.

Банківська діяльність складає невід'ємну рису сучасного глобального ринкового середовища та інтенсивного руху грошових потоків. Знаходячись у центрі економічного життя, обслуговуючи інтереси суб'єктів підприємницької діяльності, банки виступають ланкою тісного зв'язку між виробником і споживачем.

В умовах ринку банки неминуче входять в число головних суб'єктів активного сприяння економічному розвитку підприємств виробничої сфери, їх конкурентоздатності. У цьому зв'язку особливу роль відіграє банківське кредитування.

Останнім часом банки різних країн усе гостріше відчувають проблему високих ризиків банківського кредитування. Вона ще більш актуальна для вітчизняної банківської системи, рівень простроченої позичкової заборгованості в якій протягом останніх 5–7 років мав стійку тенденцію до зростання. Велика кількість банків терплять втрати від недосконалої оцінки ризику і вимушені завищувати відсоткові ставки за кредитами, від чого, в свою чергу, потерпають позичальники.

Основною метою статті є дослідження проблемних аспектів банківського кредитування на нинішньому етапі розвитку національного виробництва в Україні.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблемам розвитку банківського кредитування присвячено

праці вітчизняних і зарубіжних авторів, зокрема: О.Заруби, С.Ілляшенка, О.Кириченка, І.Лютого, М.Савлука, Г.Марковіца, Дж.Маршалла, Дж.Сінкі, У.Шарпа, Е.Долана та інших. Проте вдосконалення теорії та методики банківського кредитування на сучасному етапі функціонування банківської системи України залишається актуальним і потребує нових розробок.

Методи наукового дослідження проблем банківського кредитування засновані на системному підході та передбачають використання порівняльного економічного аналізу, економічного моделювання та логічного узагальнення результатів.

Цілі статті: розглянути проблеми банківського кредитування в сучасних умовах розвитку промислового виробництва в Україні.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Кредит – це економічна категорія, яка характеризується системою економічних відносин, що виникають між кредитором і позичальником з приводу мобілізації тимчасово вільних коштів та їх цільового використання на умовах повернення і сплати.

Основною формою кредитних відносин є банківський кредит. Згідно діючого фінансового законодавства, банківський кредит – це позичковий капітал банку у грошовій формі, що передається у тимчасове користування на засадах строковості, повернення, платності, забезпеченості та цільового використання, де у ролі посередника виступає банк.

Сучасна система банківського кредитування представляє собою модель, що відповідає характеру ринкових відносин, переходу від централізованих до децентралізованих методів кредитування економічних суб'єктів. Вона охоплює принципи, об'єкти та методи кредитування, механізми надання та погашення позик, а також банківський контроль в процесі кредитування.

Упродовж декількох років до настання фінансової кризи банківський сектор економіки був одним із найприбутковіших та розвивався найбільш динамічно порівняно з окремими галузями національного виробництва.

Нині у зв'язку зі світовою фінансовою кризою українські банки ще знаходяться в скрутному становищі. Необхідність повертати залучені за кордоном кошти, які вже розміщені в кредитних портфелях банків як довгострокові кредити, через відсутність необхідних та достатніх джерел фінансування примушує банки і саму державу вживати заходів для забезпечення фінансової спроможності української банківської системи.

Вчасно не скоригувавши свою політику та не вживши ефективних заходів для мінімізації впливу кризи, банки все ще розраховують на компенсацію втрат за рахунок власних клієнтів і держави.

В останньому трьохріччі спостерігаємо таке негативне явище в банківській діяльності як підвищення відсоткових ставок за наданими кредитами, неповернення депозитів як достроково, так і після закінчення строку, затримування проведення платежів та інше.

До початку фінансової кризи в 2008 р. банківська система України розвивалась прискореними темпами. Кількість діючих банків досягла 184. Впродовж року спостерігалось потужне нарощування їх активів з 603,3 до 926,1 млрд грн (1,54 раза). Десять найбільших банків контролювали майже половину усіх активів. Така цифра перевищувала аналогічні показники у Центрально-Східній Європі.

Такі позитивні результати розвитку банківської системи були досягнуті на фоні економічного зростання, високих інфляційних індексів та бурхливого зростання споживання. Так, за період з січня по вересень 2008 р. темп приросту ВВП склав 6,7%, а доходи населення у першому півріччі вирости на 13,4%. Активно у січні-червні зростав сектор промислового виробництва, особливо експортно-орієнтовані галузі.

У 2009 р. фінансово-економічна криза продовжувалась. ВВП України знизився на 15,1%, а промислове виробництво – на 21,9%. Найвищі темпи падіння економіки спостерігались у першій половині 2009 р. З другого півріччя намітились тенденції до стабілізації економічного становища. Відбулось зниження інфляції, певна нормалізація обмінних курсів валют. Сукупний дефіцит торгового балансу впав з 16,1 до 5,3 млрд грн. Підтримка МВФ також допомогла врятувати Україну від подальшого розвитку негативних тенденцій. Проте в цілому фінансовий сектор продовжував залишатись в надзвичайно складному становищі.

Найгострішою проблемою банківського кредитування виявилось і продовжує бути кредитування аграрного сектора. Виникла кризова ситуація: надходження кредитів в аграрний сектор мінімізувалось на критичному рівні і банки почали втрачати цей потенційний кредитомісткий сегмент економіки.

Причинами цього є: низька кредито- і платоспроможність аграрних підприємств, відсутність кредитної історії, відсутність застави, надто малий розмір позики на стислий термін, значний ризик і незначні прибутки в абсолютному вираженні порівняно з кредитуванням позичальників з високим рівнем прибутковості. Водночас вартість кредитних ресурсів, відсоткові ставки котрі діють на ринках, надто високі для суб'єктів господарювання виробничої сфери, роблять банківські

кредити для них недоступними як для поповнення оборотних коштів, так і для здійснення реальних інвестицій.

Отже, практичними проблемами банківського кредитування підприємств з низьким та середнім рівнем прибутковості у виробничій сфері України в післякризовому періоді є:

а) високі відсоткові ставки комерційних банків за кредитами для бізнесу та відсутність науково обґрунтованих методик врахування узагальненого рівня кредитного ризику при їх формуванні;

б) слабка розвиненість страхування фінансових ризиків через наявну обмеженість страхових компаній, котрі ними займаються;

в) невідгідні фінансові умови кредитних угод для позичальників;

г) ускладнений процес розгляду можливості отримання кредиту та недосконалість його банківської процедури.

Висновки. Внаслідок світової фінансової кризи Україна має досить багато проблем у забезпеченні економічної стабільності та стратегічного розвитку національного виробництва. Ці проблеми вимагають системного, науково обґрунтованого підходу для їх вирішення.

Проблеми банківського сектора не лише гальмують розвиток підприємництва, посилюють ризики занепаду сільськогосподарського виробництва, а й провокують економічний спад у ключових сферах національної економіки. А тому, необхідно, орієнтуючись на світовий позитивний досвід, розробляти власні державні програми у сфері банківських відносин, які б сприяли зростанню ефективного вітчизняного виробництва.

Аналіз проблем банківського кредитування виробництва в Україні дозволяє стверджувати: банківська система України потребує подальшого вдосконалення механізму кредитування, направлено на здешевлення кредитів, забезпечення їх доступності через механізм економічно обґрунтованих відсоткових ставок за кредитами, переймання досвіду іноземних держав щодо практики кредитування (так, у Японії відсоткова ставка за банківський кредит знаходиться в інтервалі від 7 до 8%, у Росії – від 12,36 до 12,81% тощо), вдосконалення законодавчої бази.

Спостерігається також недостатність рівня конкурентоспроможності банківської системи України обумовленого тим, що попри зростання банківського капіталу, його темпи в фінансових ресурсах не встигають за розширенням зобов'язань та активів комерційних банків. Це засвідчує низький рівень капіталізації, який сприяє зростанню кредитних ставок, як негативної тенденції.

Отже, аналіз процесів в кредитній діяльності комерційних банків України дозволив: визначити головні аспекти впливу наслідків світової

фінансової кризи на стан вітчизняного банківського кредитування; зосередити увагу на важливості та проблемності банківського кредитування аграрного сектора; виявити особливості динаміки процентних ставок за кредитами протягом останнього триріччя та аргументувати необхідність подальшої їх трансформації з метою мінімізації.

1. Банківська система України: проблеми галузі // Цінні папери України. – 2009. – №48. — С. 30–31.
2. Гуторова І. В. Роль банківського кредитування у забезпеченні сталого розвитку сільськогосподарських підприємств / І.В.Гуторова // Вісник Харківського національного аграрного університет ім. В. В. Докучаєва: економіка АПК і природокористування. – 2009. – №9. – С. 116–120.
3. Резнікова Н., Відякіна М. Сучасна світова фінансова криза в деструктивних вимірах інвестиційного прагматизму / Н.Резнікова, М.Відякіна // Вісник Національного банку України. – 2010. – №5. – С. 23–27.
4. Шиян Д. Банківське кредитування та економічна динаміка / Д.Шиян // Банківська справа. – 2009. – №1. – С. 27–38.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/fin_gyn/index.htm